

صندوق‌ها بیابند و از حاصل فرایند سرمایه‌گذاری که بازده می‌شود منابع و مستمری بازنشستگان را تأمین کنند.

سود خالص از سرمایه‌گذاری باید صرف تأمین منابع صندوق‌ها شود و سرمایه‌گذاری‌ها به صورت کارشناسی و اقتصادی صورت بگیرد هر قدر سرمایه‌گذاری‌ها بهینه‌تر و اقتصادی‌تر باشد تأثیر آن را در منابع صندوق‌ها می‌توان دید.

• اکنون برای بهبود وضعیت

صندوق‌ها چه سیاستی نیاز است؟

وضعیت صندوق‌ها نیاز به کالبدشکافی و آسیب‌شناسی دارد. در گذشته صندوق‌های بازنشستگی به حیاط خلوت حوزه سیاسی تبدیل شده بود، صندوق‌ها به خاطر شرایط اقتصادی که دارند، در حوزه سیاسی جذاب هستند و این امر اختصاص به دولت خاصی ندارد.

در گذشته تمام دولت‌ها نیم‌نگاهی به بخش اقتصادی و سرمایه‌گذاری صندوق‌ها داشته‌اند که این امر متأسفانه آسیب بزرگی به صندوق‌های بازنشستگی زده است از این رو مدیریت اقتصادی و سرمایه‌گذاری صندوق‌ها نباید تحت تأثیر حوزه سیاسی قرار بگیرد.

• راهکارهای برون‌رفت از بحران

صندوق‌های بازنشستگی چیست؟

مدیریت، ساختار و ارکان حاکمیتی صندوق‌ها در سرنوشت آنها مهم است. وقتی ارکان صندوق تحت تأثیر قوه سیاسی قرار بگیرد، این‌گونه می‌شود اما اگر ارکان حاکمیتی صندوق‌ها به نوعی تغییر کنند که نهادهای ذی‌نفع مشارکت مؤثر داشته باشند و در تصمیم‌گیری‌ها، نظارت و اجرا مؤثر دخالت کنند سرنوشت صندوق‌ها بهتر خواهد شد. بحث مهم در ساختار صندوق‌ها، ارکان حاکمیتی است که با استقلال و قدرت نفوذ بالایی همراه باشد، استقلال به این معنی که ملاحظه نهاد سیاسی و قدرتی را نکند و وقتی احساس می‌کند کاری به نفع صندوق و بازنشستگان است با تمام قدرت آن را انجام دهد.

دولت باید در سرنوشت صندوق‌ها حضور داشته باشد ولی بازیگران دیگری باید در رأس حاکمیتی این صندوق باشد تا صندوق به سمت سیاسی‌کاری نرود. این مسائل باعث بهبود وضعیت صندوق‌ها می‌شود.

افزایش ضریب پوشش بیمه‌ای یکی دیگر از راهکارهاست که باید همه جامعه زیر پوشش بیمه‌ای قرار بگیرند. یکی از شاخص‌های کشورهای توسعه‌یافته بحث بیمه است. همه افراد در سه دوره زمانی طفولیت، بلوغ و از کار افتادگی قرار دارند از این رو باید در دوره اشتغال، بخشی از درآمد را برای دوره بعد و زمانی که کارایی ندارند از طریق صندوق‌های بازنشستگی پرداخت کنند تا برای سالمندی و یک زندگی عزتمندانه یک صندوق بیمه‌ای واسطه برای تأمین مالی باشد.

حسین نقی‌زاده صفری / ایران

بحران صندوق‌های بازنشستگی در گفت‌وگو با علیرضا حیدری فعال حوزه رفاه و تأمین اجتماعی بررسی شد

ناترازی صندوق‌های بازنشستگی نتیجه مداخله سیاسی دولت‌های گذشته

گفت‌وگو

فرزانه پیری

روزنامه نگار

مشکلات صندوق‌های بازنشستگی را دو چندان کرده است، این در حالی است که دولت سیزدهم نزدیک به ۲۰۰ همت در بازه زمانی ۱۸ ماهه تا پایان اسفند سال گذشته از میزان بدهی صندوق بازنشستگی را پرداخت کرده است. همچنین دولت سیزدهم برای سال ۱۴۰۲، حدود ۲۲۰ هزار میلیارد تومان (همت) تسهیلات از محل منابع عمومی برای پرداخت حقوق بازنشستگان پیش‌بینی کرده است.

علیرضا حیدری نایب رئیس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری در گفت‌وگو اختصاصی با روزنامه «ایران اقتصادی» به مشکلات صندوق‌های بازنشستگی پرداخت.

• وضعیت صندوق‌های بازنشستگی

کشوری را چطور ارزیابی می‌کنید؟

بیشتر صندوق‌های بازنشستگی در ایران از نیمه عمرشان گذشته‌اند و در همه جای دنیا مرسوم است که سن صندوق‌ها از یک حد و اندازه‌ای که عبور می‌کند، شاخص‌های تعیین‌کننده استمرار فعالیت بلندمدت آنها تحت تأثیر متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و رفاهی قرار می‌گیرد.

سلامت و درمان و افزایش امید به زندگی نیز یکی از فاکتورهای حوزه بهداشت و درمان است که در وضعیت صندوق‌ها تأثیرگذار است، بر این اساس هر قدر طول مدت زندگی افزایش پیدا می‌کند، تعهدات صندوق‌های بازنشستگی نیز افزایش می‌یابد.

پیش از این در قانون تأمین اجتماعی، امید به زندگی حدود ۵۶ سال بود که کاهش مرگ و میر ناشی از بیماری‌های واگیردار و اقدامات بهداشتی و درمانی باعث شد امید به زندگی افزایش پیدا کند و اکنون به ۷۶ سال برسد.

کاهش سن بازنشستگی از ۷۶ به

۵۶ موجب شد که مشکلاتی در تراز صندوق‌های بازنشستگی به وجود بیاید.

• چه عواملی بر ناترازی صندوق‌های بازنشستگی تأثیرگذار است؟

بسیاری از شاخص‌های اجتماعی، فضای کسب و کار، اشتغال و عوامل سیاسی نیز روی تعهدات بلندمدت صندوق‌ها تأثیرگذار است. همچنین نرخ ضریب پشتیبانی از جمله تعداد افرادی که بیمه پرداخت می‌کنند و تعداد افرادی که مستمری دریافت می‌کنند نیز از دیگر عوامل مهم در عدم همخوانی و ناترازی صندوق‌هاست. فراموش نکنیم در زمان تأسیس صندوق‌ها بازنشستگی دارای یک مقتضاتی است که باید با افزایش عمر صندوق تعداد مستمری‌گیران و تعداد شاغلان متناسب باشد.

به مرور، همزمان با افزایش تعداد بازنشستگان و مستمری‌گیران باید شاغلان مرتب افزایش پیدا کنند تا به یک مرز قابل قبول برای بازنشستگی و تعداد شاغلان برسیم.

هر بازنشسته‌ای که مقرری می‌گیرد به همان میزان باید شاغلان نیز بیمه پرداخت کنند. یکی از مهم‌ترین موارد در صندوق‌ها، شاخص ضریب پشتیبانی است که اکنون از ۲۴ به ۴ رسیده است که عامل تعیین‌کننده است.

صندوق‌ها بعد از یک دوره فعالیت باید به سمت اصلاحاتی حرکت کنند که در فواصل مختلف باید انجام بگیرد که می‌تواند سن بازنشستگی را به تأخیر بیندازد اما در این باره مقاومت‌هایی صورت می‌گیرد؛ به عنوان مثال در کشورهای توسعه‌یافته از جمله فرانسه می‌بینیم که نسبت به سن بازنشستگی مخالفت می‌شود، ذی‌نفعان حاضر نیستند بپذیرند که عواملی روی صندوق‌ها تأثیرگذار است.

• چه مواردی باعث تغییرات تعهدات صندوق‌ها شده است؟

سیاست‌گذاری در اجرای تحولات و تغییرات صندوق‌ها بر مبنای شاخص‌ها و محاسبات بیمه‌ای صورت می‌گیرد از این رو صندوق‌های بازنشستگی بر اساس تعهداتی که بر عهده آنها گذاشته می‌شود می‌توانند شرایط را بر اساس محاسبات بیمه‌ای پیش‌بینی کنند و فاصله‌ها را ارزیابی کنند ولی یک سری از تغییرات ناشی از شرایط جامعه است که در مورد آنها عنوان مثال ما در یک دوره کرونایی قرار داشتیم که سیاست‌گذار در آن دخالتی نداشت و قانونی برای آن نوشته نشده بود و همه را تحت تأثیر قرار داد و شاخص‌های بلند مدت را تغییر داد.

فوت عده‌ای بیمه‌پرداز منجر شد تا تعهدات بیمه‌ای به بازماندگان پرداخت شود یا برخی از نگاه‌های اقتصادی تعطیل شدند و حق بیمه‌ای پرداخت نشد و این امر باعث پرداخت بیمه بیکاری و سایر موارد شد.

همچنین حوادث غیرمترقبه مانند سیل و زلزله باعث ایجاد تعهداتی به صندوق‌ها شد؛ به عنوان مثال سیل استان‌های غربی را درگیر کرد که این عوامل باعث شد ریسک صندوق‌ها بالا برود و در منابع و مصارف و ناترازی صندوق‌ها تأثیرگذار باشد.

• صندوق‌ها برای پویایی باید چه اقداماتی انجام دهند؟

بخشی از این متغیرها قابل پیش‌بینی هستند که می‌شود آنها را تخمین زد. صندوق‌ها باید پویایی داشته باشند تا شرایط در دهه‌های آینده بهبود پیدا کند ضمن اینکه نباید قیود سیاسی و سیاست‌گذاری‌ها حاکم بر وضعیت صندوق‌ها باشد. متأسفانه در کشورمان زیاد داریم اتفاقی‌هایی که باید امروز اتفاق

می‌افتاد اما سال‌های بعد اتفاق می‌افتد به جای اینکه کارهای بهداشتی و پیشگیرانه انجام شود اکنون باید کار درمانی انجام شود. از این رو برنامه‌نویسان باید درک جامع از شرایط آینده را متصور باشند. گاهی اقتصاد سیاسی اجازه نمی‌دهد که تغییرات در صندوق‌ها رقم بخورد، با وجود اینکه باورها، پژوهش‌ها و تجربه‌های تاریخی سایر کشورها وجود دارد اما اقدام به جراحی اقتصادی نمی‌کنیم.

ضمن اینکه دولت‌ها باید به تعهدات خود در قبال صندوق‌ها عمل کنند که این امر را در گذشته مورد توجه قرار ندادند و اکنون بدهی‌هایی برای دولت به وجود آمده است.

• چه برنامه و سیاستی برای افزایش ضریب پشتیبانی صندوق‌ها ضروری است؟

ذاتاً صندوق‌ها نقطه شروع، اوج و افول دارد که با اعمال اصلاحات عقلایی که قابل فهم باشد و رادیکالی نباشد باید ماندگاری صندوق‌ها را بیشتر کنیم.

معمولاً نسبت پشتیبانی ضریب بیمه‌پرداز و بازنشسته در صندوق‌ها متناسب نبوده و همخوانی ندارد که این امر باید اصلاح شود در صورتی که حق بیمه تغییر کند ضریب پشتیبانی نیز کاهش پیدا می‌کند.

• نقش شرکت‌های صندوق‌ها

در تأمین منابع و مستمری بازنشستگان را چطور ارزیابی می‌کند؟

صندوق‌های بازنشستگی دارای شرکت‌های اقتصادی هستند که باید از ظرفیت این شرکت‌ها استفاده کنند و در حوزه سرمایه‌گذاری‌ها به کمک

طبق آمارهای جهانی

باید به ازای هر ۶ یا ۷ نفر

بیمه شده یک نفر

بازنشسته از هر صندوق

بازنشستگی مستمری

دریافت کند اما در

صندوق بازنشستگی

کشوری یک نفر شاغل

بوده و بیش از ۶ نفر

بازنشسته از منابع

این سازمان حقوق

و مستمری دریافت

می‌کنند که این امر

باعث عدم همخوانی

بین منابع و مصارف

صندوق‌ها شده است

